

Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel

عدالة المركز القانوني لحقوق الأقليات العربية في إسرائيل
عدالة המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

7 ביולי, 2004

לכבוד	לכבוד
מר מני מזוז	מר יעקב גנות
היועץ המשפטי לממשלה	נציב שרות בתי הסוהר
משרד המשפטים	שרות בתי הסוהר
רח' סלאח אל-דין, 29,	אזור תעשייה צפוני, ת.ד. 81
ירושלים	רמלה, 72100
באמצעות פקס: 02-6274481	באמצעות פקס: 08-9210649
ובדואר	ובדואר

שלום רב,

הנדון: החיפוש החזותי הבלתי חוקי על גופיהם העירומים של האסירים והאלימות המופרזת כלפיהם בבתי הכלא בכלל ובכלא שטה - גלבוע בפרט

הריני לפנות אליכם בדחיפות ולבקשכם להתערב ולהורות לכל הסוהרים על כל דרגותיהם בבתי הכלא בכלל, ובשטה ובגלבוע בפרט, להימנע מעריכת חיפושים בלתי חוקיים על גופיהם העירומים של האסירים, במיוחד המסווגים כביטחוניים¹, וכן להימנע כליל משימוש בכח כלפי האסירים, כדלקמן:

1. אסירים רבים הלינו בפני הח"מ על האלימות המופרזת אשר נוהגים כלפיהם הסוהרים בבתי הכלא שטה וגלבוע במיוחד, דבר אשר לא אחת, הסב להם נזקים גופניים.
2. מבירור שנעשה עם כמה אסירים בכלא שטה מסתבר, כי רוב המקרים שבהם הותקפו האסירים באכזריות על ידי הסוהרים היו אותם מקרים שבהם ביקשו הסוהרים לערוך חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר והאחרון היה מסרב לכך היות ומדובר בצעד בלתי חוקי

¹ להלן: האסירים.

שנועד להשפילו ולא יותר. עוד נמסר לח"מ, כי לאחרונה כל אסיר המבקש לצאת מהתא שלו ולבקר אצל רופא בית הכלא מתבקש לפשוט את כל בגדיו ללא סיבה מוצדקת. הדבר הפך לנוהל שיטתי על אף שאין לו עיגון באף הוראת חוק.

3. הסיפורים שהגיעו לאוזניה של הח"מ מפיהם של כמה אסירים מצמררים ומחרידים, בלשון המעטה. כך למשל נמסר לח"מ, כי אחד האסירים נשאל באם ידוע לו מה הגובה שלו. משהשיב האסיר בשלילה, ציוו עליו כמה סוהרים, כשלושה במספרם אם לא יותר, להתפשט ולשכב על הרצפה. האסיר נאלץ בלית ברירה להתפשט ולשכב על הרצפה. אז החלו הסוהרים למדוד את גובהו של האסיר הנ"ל על-ידי ספירת השטח עליו השתרע גופו של האסיר.

4. וכך מספר אסיר אחר² (יליד 1985) אשר חווה אלימות קשה הן כשסירב להתפשט והן לאחר שאולץ בלית ברירה להתפשט על-ידי הסוהרים :

"ביום 12.01.04 ביקשו הסוהרים לערוך על גופי עוד חיפוש, הכניסו אותי לשירותים וביקשו ממני להוריד את התחתון. כשסירבתי הם הזמינו את הקצין "איוב צאלח" שהתחיל לצעוק עלי ולגדף אותי במילים בוטות. איוב ביקש שיובילו אותי לשירותים של החצר ואמר לי שאם לא תתפשט עכשיו, אפשיט אותך בפני כל העצורים בחוץ. סירבתי. אך שוב איים שהסוהרים יפשיטו אותי בחצר אם לא אענה לו. רק אז התפשטתי. אדגיש כי לפני שהתפשטתי פניתי לאיוב צאלח והפצתי בפניו {בו} שיעזוב אותי לנפשי... אך תחנוני לא הועילו. מייד לאחר אירוע זה הכניסו אותי החיילים לחדר מס' 8 וכמה דקות לאחר מכן ביקשו לערוך חיפוש נוסף. הסוהרים הכניסו אותי למקלחת וביקשו ממני להתפשט שוב. אמרתי לסוהר כי התפשטתי במהלך חיפוש שנערך בנוכחות "איוב" לפני מס' דקות אך הוא צעק עלי והזמין לי סוהר בשם האני.

האסיר ממשיך בתצהירו ומוסיף כי :

"האני תקף אותי, קילל אותי והורה לסוהרים להפשיט אותי והסוהרים הפשיטו אותי שוב. לאחר מכן האני הורה לי להתלבש ומשקמתי הוא נתן לי "בוקס" חזק בחזה. בעקבות אירוע זה, הורה הקצין "איוב" לסוהרים לקחת אותי מחוץ לאגף שלי. תוך כדי הליכה במסדרון, וכשהייתי קשור באזיקים, נחשפתי למכות קשות בכל חלקי הגוף, הסוהרים אף ירקו לי {עלי} בפנים ובעטו בי בבטן בגב ובכל גופי. אחד הסוהרים אף הוריד לי את המכנסיים, התחתון ואמר לי "אני הולך לזיין אותך" ואף השליך את ידו לעבר ישבני ונגע בי. כשהגענו לקרבת הצינוק, הטילו אותי הסוהרים על הרצפה, דרכו על הבטן, על הגב ואף בעטו בי בפנים במכות קשות באמצעות נעליהם עד שאיבדתי הכרה ולא איבחנתי {הבחנתי} בנעשה סביבי. אדגיש כי לפני שאיבדתי את ההכרה בעקבות המכות הקשות שקיבלתי, אחד הסוהרים קפץ בשתי רגליו על הבטן שלי וגרם לי כאבים רציניים ביותר."

5. זה המקום לציין, כי עניין החיפוש העירום על גופיהם של האסירים זכה לחשיפה, ולמרבה הדאבון, רק בימים אלה, אולם לאמתו של דבר מדובר בתופעה השכיחה בכלא שטה מזה

² דבריו של האסיר הנ"ל מתועדים בתצהיר שנגבה על-ידי עו"ד אכרם אבו לבדה ביום 16.06.04. העתק מהתצהיר מצ"ב.

תקופה ארוכה. להזכירכם, כי בחודש ספטמבר, 2003 פנינו אליכם בעניינו של האסיר אבראהים סאלח אשר הוכה באכזריות על ידי הסוהרים בכלא שטה מאחר וסירב להתפשט באופן מוחלט. תלונה בעניינו הוגשה זה מכבר ליחידת חקירת הסוהרים – יח"ס, ומפרקליטות מחוז הצפון נמסר לח"מ כי טרם הוחלט שאם יש מקום להגיש כתב אישום נגד חמשת הסוהרים המעורבים בתקיפתו של מר סאלח. גם מר סאלח בזמנו הלין על כך, כי הוא נחשף לאלימות פיזית קשה ועד זוב דם משסירב להיענות לבקשת הסוהרים להתפשט כליל, בנסיבות שבהן הוא לא עורר חשד כלשהו ולא היה מקום להפשיטו.

ראו: פנייתנו אליכם מיום 9 בספטמבר, 2003.

6. מדבריהם של האסירים הנ"ל עולה תמונה עגומה וקודרת המשקפת במקצת את אשר עובר על האסירים בבתי הכלא בישראל. אין חולק כי סוהרי בתי הכלא החלו להשתמש בסמכותם להורות על חיפוש עירום, שהנה מצומצמת ממילא בחוק, באופן לא חוקי ובמטרה להשפיל את האסיר ולהתענג על רמיסת כבודו לעיני יתר הסוהרים ולעיתים לעיניהם של אסירים אחרים.

הסמכות לביצוע חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר

א. חשד סביר

7. לא למותר להזכיר, כי הסמכות לביצוע חיפושים לסוגיהם על גופיהם של האסירים מתבססת בעיקר על האמור בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף החשוד) התשנ"ו – 1996.³ דברים דומים נאמרו אף בפקודות בתי הסוהר. שתי הוראות החקיקה הנ"ל מכילים פירוט אודות הדרך שבה יעשה חיפוש על גופו של אסיר. בעניין חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר נאמר בסעיף 95 לחסד"פ (וכנ"ל בפקודת בתי הסוהר) כי:

95. חיפוש באסיר בעת שהייתו בבית סוהר [תיקון: תשנ"ו]

...

(ב) היה לקצין שירות בתי הסוהר יסוד סביר לחשוד כי האסיר מחביא בכליו או בבגדיו חפץ אסור שעלול לפגוע בביטחון המדינה או בביטחון בית הסוהר, רשאי הוא להורות על עריכת בחינה חזותית של גופו העירום של האסיר. (הדגשה לא במקור)

8. והנה, הסמכות לערוך חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר נתונה אך לקצין שרות בתי הסוהר וזאת רק כאשר מתעורר חשד שרמת ודאותו היא סבירה, כי אותו אסיר מחביא בבגדיו או בכליו חפץ אסור. מדובר במבחן חשד שהנו אובייקטיבי (לסוהר סביר בנסיבות העניין היה מתעורר חשד) ולא סובייקטיבי המותווה על ידי הערכות סתמיות ותחושות בטן.

³ להלן: חסד"פ (חיפוש).

9. ודוק. הנהגת מדיניות לפיה כל אסיר המבקש להיבדק על-ידי רופא חייב להתפשט קודם לכך הנה בלתי חוקית בהיותה סותרת בריש גלי את הוראות החוק המגדירות בדיוק אימתי קמה לסוהר סמכות לערוך בדיקה חזותית על גופו העירום של האסיר. מלבד הפגיעה בזכויותיו החוקתיות של האסיר מדובר בפגיעה קשה בשלטון החוק אשר ביטויו כידוע, לא בשלטונם של שרות בתי הסוהר ופקודיו לפעול לפי שיקוליהם ומאווייהם אלא בכך שהוא נשען על נורמות יציבות המחייבות כל רשות ציבורית באותה מידה וללא הבחנה.

ב. הסכמת האסיר לעריכת החיפוש

10. הכלל הוא כי ביצוע חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר יעשה רק בכפוף להסכמתו. היה והאסיר התנגד, לא יערך חיפוש על גופו אלא בכפוף להסכמה בכתב שניתנה מקצין שרות בתי הסוהר וזאת לאחר שניתנה לאסיר הזדמנות לטעון בפני קצין בית הסוהר את סיבת הסירוב כי יעשה חיפוש על גופו העירום. ובאם החליט קצין בתי הסוהר כי יש מקום לערוך חיפוש חזותי על גופו העירום של האסיר חובה עליו להודיע לאסיר כי ייתכן וישתמשו נגדו בכח סביר אשר מטרתו הנה קיום הבדיקה ותו לא. (ראו: סעיף 95 ו' לפקודת בתי הסוהר והוראות פקנ"צ 3.06.00 ; 3.08.00).

11. למצער, בכל המקרים שהובאו בפנינו כלום מהוראות החוק הנ"ל קויים. תלונותיהם של האסירים מעידים על כך כי הם מתבקשים להתפשט חדשות לבקרים, מעולם לא הוצג בפניהם הסכמה בכתב של קצין בית הסוהר וכי מעולם לא נתבקשו להעלות את טענותיהם כנגד החיפוש. נהפוך הוא, ברגע שהאסיר מנסה להעלות את השגותיו הסוהרים מפלאים בו את מכותיהם, מפשיטים אותו בכח ממשיכים להכותו לאחר שבגדיו הוסרו מעליו בכח ובניגוד לרצונו.

12. סוגיית החיפוש החזותי על גופו העירום של האסיר הובאה בפני בית הדין האירופי לזכויות האדם ביותר מהזדמנות אחת. בית הדין האירופי קבע באופן חד משמעי כי חיפוש על גופו העירום של האסיר יעשה אך במקרים שבהם מתעורר הצורך לכך לשם שמירה על ביטחון בית הכלא ועל מנת למנוע ביצועה של עבירה. בית הדין אף קבע, כי ביצוע חיפוש על גופו העירום של האסיר בצורה בלתי חוקית וכדרך שבשגרה מהווה עינויים בהיותו נוגד את סעיף 3 מהאמנה האירופאית לזכויות האדם האוסר עינויים, והקובע כי :

"No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment".⁴

13. כאמור לעיל, האסירים בכלא שטה מלינים על-כך כי עניין החיפוש בעירום הפך לדבר שבשגרה במיוחד כשהאסיר מבקש לבקר במרפאת בית הכלא. תמוה ביותר מדוע נאלץ אסיר המסווג כביטחוני להיות נתון לבדיקות קפדניות (ובלתי חוקיות) כאשר הוא ממילא כלוא בתנאי אבטחה כבדים והגבלות חמורות על חופש התנועה שלו והקשר שלו עם העולם

⁴ יש לציין כי באותו מקרה נתבקש האסיר לעבור. *Van der Ven v Netherlands* §§ 62-63, 4th February 2003. כל אימת שביקש לבקר במרפאת השניים של בית הסוהר. חיפוש על גופו העירום, בין היתר, כל אימת שביקש לבקר במרפאת השניים של בית הסוהר.

החיצוני. מפסיקתו של בית הדין האירופי עולה, כי חיפוש שגרתי על גופו של אסיר הנתון ממילא למגבלות רבות ומיוחדות בתוך בית הכלא הנו פוגע בכבודו ואף מגביר את ייסוריו, ותחושת הנחיתות וההשפלה בקרב אותו אסיר כלשונו:

62. The Court considers that in the situation where the applicant was already subjected to a great number of control measures, and in the absence of convincing security needs, the practice of weekly strip-searches that was applied to the applicant for a period of approximately three and a half years diminished his human dignity and must have given rise to feelings of anguish and inferiority capable of humiliating and debasing him. The applicant himself confirmed that this was indeed the case in a meeting with a psychiatrist, during which he also stated that he would forsake, for instance, going to the hairdresser's so as not to have to undergo a strip-search (see paragraph 25 above).

63. Accordingly, the Court concludes that the combination of routine strip-searching with the other stringent security measures in the EBI amounted to inhuman or degrading treatment in violation of Article 3 of the Convention. There has thus been a breach of this provision.⁵

14. במקרה אחר קבע בית הדין האירופי לזכויות האדם את אי חוקיות החיפוש לאור העובדה כי הכוונה המסתתרת מאחוריו היתה להביך את האסיר, להשפילו ולבזותו, כלשונו:

59. In addition, whilst strip searches may be necessary on occasions to ensure prison security or prevent disorder in prisons, they must be conducted in an appropriate manner. In the present case, the prison's guards verbally abused and derided the applicant. Their behaviour was intended to cause in the applicant feelings of humiliation and inferiority. This, in the Court's view, showed a lack of respect for the applicant's human dignity.⁶

15. החיפוש על גופו העירום של האסיר גורם לפגיעה קשה בזכותו לכבוד ולפרטיות ועל אחת כמה וכמה שזה נעשה בצורה בלתי חוקית. הלכה פסוקה היא כי שלילת החירות על-ידי המעצר אין בה כדי לשלול את זכויותיו האחרות של האסיר לרבות כבודו וזכותו לשמור על בריאותו, פרטיותו ושלמות גופו; זכויות המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. חובתם של

---

⁵ *Ibid.*

⁶ *Iwanczuk v. Poland*, no. 25196/94, § 59.

הסוהרים, כנציגי רשות ציבורית, הנה להגן על הזכויות הללו הלכה למעשה ולא לרומסן ברגל גסה.⁷

אלימות הסוהרים - שימוש בלתי חוקי בכח כלפי האסירים

16. כאמור לעיל בתקופה האחרונה נרשמה עליה ניכרת בתלונותיהם של האסירים בכלא שטה באשר לאלימות הקשה והמתמשכת מצד הסוהרים כלפיהם במיוחד במקרים שבהם מסרב האסיר לעריכת חיפוש בלתי חוקי על גופו העירום. תופעת אלימות הסוהרים זכתה לביקורת מצד הסניגוריה הציבורית במיוחד לאור העובדה, כי תלונות האסירים אינן מטופלות על-ידי ההנהלה כראוי. בדו"ח האחרון אשר פורסם במהלך חודש מאי 2004 נאמר בין היתר כי:

"כך נשמעו טענות רבות של האסירים הביטחוניים בנוגע לענישה קולקטיבית, המופעלת על ידי הסוהרים כלפי כל אוכלוסיית האגף הביטחוני. אסירי האגף התלוננו על חיפושים קולקטיביים שנערכים לאסירים בתאים, כאשר כולם מתבקשים להתפשט כליל מול כולם כדי לבצע את החיפוש הדרוש. כאשר חלק מהאסירים סירב לכך, הוטלה על החדר ענישה קולקטיבית, וזאת בנוסף לעונשים הספציפיים שקיבל כל אסיר (שהיו כרוכים באלימות קשה והתעללות פיזית ונפשית). לטענת האסירים הם סבלו מקללות ומתקיפות, כשהסוהרים הכו אותם בכל גופם ובעטו בהם ברגליהם. לאחר מכן גררו אותם לתאי הפרדה, שם שהו כפצועים קשה במשך 3 ימים, במהלכם שבתו רעב, עד שפוננו לקבלת טיפול רפואי מתאים."⁸

17. מהאמור עד כה ברור, כי סוהרי בית הכלא משתמשים שלא כדין בסמכותם לערוך חיפוש גופני חזותי על גופו העירום של האסיר. משמדובר בחיפוש בלתי חוקי, קמה הזכות לאסיר להתנגד לאותו חיפוש ולמנוע את הפשטתו בכח. פקודת שירות בתי הסוהר אומנם מתירה שימוש בכח לאסיר המתנגד לחיפוש אולם התנאי הוא כי החיפוש כשלעצמו יהיה חוקי. מכאן, שימוש בכח, לרבות סביר, כלפי אסיר המתנגד לחיפוש בלתי חוקי, איננו חוקי בעליל. כלל גדול הוא בדיני המעצרים למשל, כי שמורה לאדם שמבקשים לעצרו שלא כחוק הזכות להתנגד לאותו מעצר. "זכות ההתנגדות כוללת לא רק את הזכות ה"סבילה" להתחמק - ואפילו לברוח - מן המעצר; אלא - גם הזכות "הפעילה" להתנגד למעצר בכח סביר."⁹

18. ולחילופין, גם במקרים שבהם החיפוש על-ידי הסוהרים נעשה כדין הרי גם אז יש להימנע ככל האפשר מהפעלת כח נגד האסיר. השימוש "בכח סביר" יעשה רק במקרים שלא ניתן בשום דרך חוקית אחרת לבצע את ההוראה המתבקשת ללא הפעלת אותו "כח סביר". במקרים אלה סמכותו של קצין בית הסוהר הנה לאשר שימוש בכח סביר לשם הבטחת קיום הבדיקה בלבד. הא ותו לא. לדאבונו הרב, הפעלת הכח על-ידי הסוהרים נעשית בצורה מופרזת ולא

⁷ ראו: בג"צ 355/79 קטלן נ' שב"ס, פ"ד לד (3), 294; בג"צ 221/80 דרויש נ' שב"ס, פ"ד לה (1), 536; בג"צ 377/84 הוקמה נ' שר הפנים, פ"ד לח (2), 826; עע"א 4463/94 אבי חנניה גולן נ' שב"ס, פ"ד נ (4), 136.

⁸ דו"ח הסניגוריה הציבורית "תנאי המעצר והמאסר במתקני הכליאה של משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר בשנת 2003, עמ' 48. למען הזהירות יצויין, כי הסניגוריה הציבורית הבהירה בדו"ח שלה, כי הדברים המצוטטים לעיל משקפים את דבריהם של האסירים ולא ממצאים אובייקטיביים שהוכחו על ידה. אם כי "אין להתעלם מריבוי ומשקלן המצטבר של התלונות אל מול האדישות מצד בכירי בית הסוהר כלפי תלונות אלה". (ראו: עמ' 48 לדו"ח הנ"ל).

⁹ "קדמי, על סדר הדין בפלילים, חלק ראשון, מהדורה מעודכנת, תשס"ג - 2003, עמ' 123.

לשם עריכת הבדיקה. נהפוך הוא, מסתמנת מגמה להשתמש בתירוץ "סירוב האסיר להתפשט" כעילה להתנפלות אלימה וחסרת רסן על האסירים על מנת "לחנכם" "ללמדם לקח" ולמען "יראו ויכאו" ולא דווקא לשם עריכת הבדיקה כמתחייב על פי חוק.

19. יתירה מזו, סוהרי בית הסוהר ומפקדיהם כאחד כפופים לכללים ולנורמות ברורים החלים על שימוש בכח. עניין זה מוסדר בפקנ"צ 2.04.00 ובין היתר נאמר כי:

ה. אלה כללי השימוש בכח עליהם יקפיד כל סוהר:

1. אסור להשתמש במידה של כח שהיא יותר מן ההכרחי וההגיוני בנסיבות העניין. תמיד צריך להיות יחס סביר בין המטרה אותה רוצים להשיג לבין מידת הכח אותה מפעילים.
2. אסור להשתמש באמצעים של כח שהם מופרזים ואינם הכרחיים, בנסיבות העניין, כדי להשיג את המטרה שלשמה משתמשים בהם.
3. ...
4. אסור להמשיך ולהשתמש בכח לאחר שהמטרה כבר הושגה.
5. בעת השימוש בכח יש להיזהר מפגיעה באסיר או בכל אדם אחר שאיננו מעורב במישרין במעשה.
6. התבטאות או התנהגות מעליבה או מקנטרת מצד אסיר כלפי סוהר, אינן יכולות בשום מקרה לשמש הצדקה לשימוש בכח.
7. אם הממונה על הסוהר נמצא בקרבת מקום והנסיבות מאפשרות להזעיקו במהירות, לא ישתמש הסוהר בכח אלא לאחר קבלת אישורו של הממונה.

20. הנה כי כן, וכעולה מהוראות התקנות לעיל, הפעלת אלימות כלפי אסיר הנה האמצעי האחרון שיש לבחור בו לשם הבטחת קיום הוראה או ביצוע מטלה **שהנה חוקית**. ובאם ימצא הצדק להפעלת הכח אזי על מפעילי הכח לנהוג בסבירות ובמידתיות ובאופן שלא יסב כל נזק לאסיר.

21. מבחן הסבירות שיש להפעילו במקרים אלו הנו מבחן הסבירות האובייקטיבי ולא הסובייקטיבי קרי: כיצד היה על סוהר/מפקד **סביר** לנהוג בנסיבות העניין. חובתו של סוהר/מפקד סביר בנסיבות העניין דגן הנה לדבוק ביתר שאת למילותיו של החוק ולהימנע מכל סטייה הימנו. שכן, כל סטייה מהוראות החוק בעניין הפעלת כח כלפי אסיר עלולה לגרום לפגיעה קשה בנשמת אפן של זכויותיו של האסיר ובעיקר זכותו לכבוד לפרטיות ולשלמות גוף.

22. עדויותיהם של האסירים אשר נתבקשו להתפשט בצורה בלתי חוקית מלמדות, כי התנגדותם התקבלה באלימות מילולית ופיזית קשה מצד הסוהרים. לחלקם של אותם אסירים נגרמו חבלות קשות בגוף והם נזקקו לטיפול רפואי.

23. הנה כי כן, סוהרי בתי הסוהר חורגים באופן שיטתי וקיצוני מסמכותם על-פי דין בכך שהם עורכים חיפושים בלתי חוקיים על גופם העירום של האסירים; מבזים אותם ומפעילים כח בלתי מידתי ובלתי סביר ללא הרשאה וסמכות שבדין. כל זאת תוך רמיסת כבודם של האסירים וזכותם לפרטיות לבריאות ולשלמות גוף, ברגל גסה ותוך אדישות לתוצאות מעשיהם החמורים.

24. מעשיהם הלא חוקיים של הסוהרים ומפקדי בית הסוהר מקבלים משנה חומרה הואיל ומדובר בהתנפלות חסרת רסן ובלתי מוצדקת כלפי אסירים חסר ישע הנתונים למרותם ולשליטתם הבלעדית והכפופים להוראותיהם. הסמכות הניתנת בידי הסוהרים להשתמש בכח "סביר" הנה סמכות שהפעלתה תעשה בכפוף לחוק ובמקרים קיצוניים בלבד ואל לה להפוך כדבר שבשגרה. מדובר בהתנהגות משפילה ומתעמרת שבאה לידי ביטוי בתקיפת אסירים ע"י מספר סוהרים, כשבמקרים מסוימים האסירים הותקפו כשהם שוכבים על הרצפה נטולי יכולת להגן על עצמם וכשהם עירומים.

25. למעלה מן הנדרש נציין, כי מעשיהם של הסוהרים והתנהגותם האלימה גובלים בעוולות חוקתיות, ובעבירות פליליות ומשמעתיות, בין היתר, **שימוש לרעה בכח המשרה** (עבירה לפי סעי' 280 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977)¹⁰; **הפרת אמונים והפרת חובה חקוקה** (עבירה לפי סעי' 284-285 לחוק העונשין); **חבלה בכוונה מחמירה** (עבירה לפי סעי' 329 (א) לחוק העונשין); **חבלה חמורה וחבלה ופציעה בנסיבות מחמירות** (עבירות לפי סעי' 333-335 לחוק העונשין); **תקיפה בנסיבות מחמירות** (עבירה לפי סעי' 380, 382 לחוק העונשין); **פגיעה בפרטיות** (סעי' 5 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א - 1981) **התנהגות שאינה הולמת סוהר** (עבירה משמעתית לפי סעי' 3 לתוספת השנייה לפקודת בתי הסוהר) **שימוש לרעה בסמכות שניתנה מכח תפקיד** (עבירה משמעתית לפי סעיף 4 לתופסת השנייה לפקודת בתי הסוהר); **התנהגות בלתי אדיבה ונקיטת לשון גסה כלפי אדם** (עבירה משמעתית לפי סעי' 16 לתוספת השנייה לפקודת בתי הסוהר); **שימוש בכח כלפי אדם בניגוד לפקודת השירות** (עבירה משמעתית לפי סעי' 19 לתוספת השנייה לפקודת בתי הסוהר);

26. העלמת עין מהמתרחש בבתי הכלא ובמיוחד בכלא שטה ואי עריכת חקירה מקיפה ואינטנסיבית והימנעות מהעמדת האחראים לדין, תעודד סוהרים ומפקדים אחרים לנהוג כלפי האסירים והעצירים הנתונים למרותם בביזוי, השפלה ובאלימות מיותרת; וכן תגרום להישנותם של אירועים שבהם מתנכלים סוהרים לאסירים תוך ניצול לרעה ושלא כדין את מעמדם והכח אשר ניתן בידיהם.

יפים לכאן דבריו של כב' השופט מלץ באומרו:

"כל עוד הם זוכרים וערים לכך שהסמכות והמרות שהוענקו להם, רק לצרכי ביצוע התפקיד ניתנו ואסור שיעשה בהם שימוש לרעה. עליהם לשנן זאת לעצמם השכם והערב, דווקא משום שמלאכתם

¹⁰ להלן: חוק העונשין.

מחייבת לעיתים קרובות נוקשות ואפילו שימוש בכח. המעבר "כח סביר" לאלימות מיותרת, הוא מהיר ומפתה וחלילה להם לעבור את הגבול. עליהם לדעת ולהבין כי אם יעברו את הגבול ואם ישתמשו לרעה בסמכויות שנתנו להם ובעיקר אם ינהגו באלימות מיותרת, לא יעניקו להם בתי המשפט אהדה, וימצו עמם את הדין".

ע"פ 64/86 מאיר אשש נ' מדינת ישראל, תק-על 86 (2), 952, 954.

ראו גם:

ע"פ 478/92 אמזלג ואח' נ' מדינת ישראל, תק-על 92 (2), 810.

אשר על כן ונוכח ריבוי המקרים שבהם נדרשו אסירים על-ידי הסוהרים להתפשט בניגוד לחוק, וכן ריבו המקרים שבהם תקפו סוהרים אסירים בצורה אלימה משפילה ומקוממת, הנכם מתבקשים:

- א. להורות לכלל הסוהרים להימנע מחיפוש חזותי עירום על גופיהם של האסירים השוהים בבתי הסוהר וכן להימנע משימוש בכח נגד האסירים.
- ב. לחלוטין, לדבוק בהוראות החוק בכל הנוגע להפעלת סמכות החיפוש החזותי על גופו העירום של האסיר.
- ג. להיזקק לסמכותם לפי סעי' 131א (א) לפקודת בתי הסוהר ולהורות על מינוי **ועדת חקירה מיוחדת** ולחקור את כל הסוהרים המעורבים בתקיפת האסירים ובאילוצם להתפשט בניגוד לחוק, ולהעמידם לדין פלילי ומשמעתי.
- ד. לדווח לח"מ לגבי כל הפעילויות וההליכים שנקטו ו/או שינקטו עם המעורבים במעשה האלימות סמוך לאחר נקיטתם.

על מנת לייתר כל פניה לערכאות המשפטיות בעניין זה, אודה להתייחסותכם העניינית והחיובית בהקדם.

בכבוד רב,

עביר בכר, עו"ד